

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO
<https://berekraft.regjeringen.no/innspill/>

Innspill til Handlingsplan for bærekraft 30.11.2020

Design og arkitektur Norge (DOGA) bistår Næringsdepartementet og andre departementer i å fremme innovasjon gjennom bruken av design, arkitektur og stedsutvikling.

Design- og arkitekturfagene er sentrale i å skape en bærekraftig framtid. De er preget av å være tverrsektorielle, eksperimenterende og formgivende der vi setter brukeren og innbyggeren i sentrum for utvikling av nye produkter, tjenester, byer og steder. Vi arbeider med strukturerte prosesser og metoder for innovasjon, og har et fokus på den tidlige fasen i utviklingen fordi det er nettopp der premisene for en bærekraftig utvikling legges.

Med utspring i våre fag, erfaring og kunnskap, mener DOGA at handlingsplanen må bidra til å styrke *helhetstenkingen* rundt bærekraftsarbeidet, at den må tilrettelegge for å jobbe mer på *tvers*, og at den må stimulere til mer *handling*. Dette vil vi utdype gjennom tre punkter:

- 1) Bærekraftsarbeidet er preget av en higen etter å nå mange mål og delmål, men **lite om helheten rundt hvorfor vi skal gjøre det**.

Resultatet er at det er vanskelig å rapportere, måle og dokumentere. Eksempelvis tar kommuner ofte utgangspunkt i mål de allerede er gode på, i stedet for å jobbe der man har mest effekt. Flere mål og delmål oppleves også som delvis motstridende, og det er vanskelig å vite hvordan man skal prioritere. Et eksempel fra stedsutviklingen som svært mange kommunepolitikere kommer opp i, er hvordan man skal prioritere når nye arbeidsplasser i et nytt kjøpesenter, blir satt opp i mot det å bekjempe sentrumsdød eller klimautslipp.

Det trengs verktøy for å prioritere, og for å gripe bærekraftsarbeidet an. Både på nasjonalt, regionalt, og lokalt plan må man bli enige om overordna mål, eller en felles historiefortelling om hvor man skal og vil. Her kan for eksempel designmetodikk og framtidsscenario være nyttige bidrag. Når DOGA sammen med KMD og AHO i fjor lagde utstillingen [Fremtidslaboratoriet](#), var det mange som fikk føle på kroppen hvordan

Design og arkitektur Norge
Design and Architecture Norway
Hausmanns gate 16
NO-0182 Oslo, Norway

+47 23 29 28 70
post@dogo.no
Org. nummer 913 552 490
dogo.no

D O A
D G

ulike framtidene kunne se ut, som igjen gir oss et godt bilde på hva vi ønsker å styre mot – og ikke minst bort i fra.

- 2) For å få til et mer helhetlig arbeid med bærekraft, trenger vi også å jobbe mer **på tvers**. Det blir gjentatt til det kjedsommelige, men vi er fortsatt preget av mye silotenking i samfunnet vårt. Mange forbinder fortsatt samhandling, samskaping og medvirkning med ekstra arbeid og kostnader, heller enn innovasjon og besparelser på lengre sikt.

En viktig utfordring som utdypes i [Digitaliseringsstrategien](#) er at det i stor grad mangler metodikk for samarbeid og tverrgående tjenesteutvikling. Strategien viser til at det er særlig mangel på metoder for å organisere og styre prosjekter som innebærer forpliktende samhandling mellom statlige virksomheter innen ulike fagsektorer og på tvers av statlig og kommunal sektor.

Gjennom [StimuLab](#), en stimuleringsordning for innovasjon og tjenstedesign, bidrar vi til brukerorientert eksperimentering og nyskaping i forvaltningen, på tvers av sektorer. Ordningen stimulerer virksomheter til å samarbeide om å utforske, forstå og løse felles floker for å gjøre hverdagen enklere for innbyggerne og forvaltningen mer effektiv.

Et annet eksempel på et verktøy for innovasjon på tvers, er det [nasjonale veikartet for smarte og bærekraftige byer og lokalsamfunn](#). Dette ble også i KMD sin kartlegging «[Strekk i laget](#)» nevnt som en av veiledningskildene som kommunene bruker mest.

Handlingsplanen må styrke slike eksisterende verktøy, men også utvikle nye der dette trengs. Ofte lever imidlertid ikke slike verktøy av seg selv, og Handlingsplanen må derfor også si noe om hvordan vi skal få offentlige og private aktører til i enda større grad å ta dem i bruk.

- 3) Det siste poenget vårt handler nettopp om å gå fra mål og metoder til **handling**. Her tror vi nasjonale aktører har en viktig rolle å spille når det gjelder å utvikle beste praksis eksempler, effekt- kartlegginger, kurs, og nettverk.

For å inspirere innkjøpere i offentlig og privat sektor, så vel som utøverne selv, har vi [her samlet gode eksempler](#) på hvordan design- og arkitekturprosjekter bidrar til å oppnå hvert enkelt bærekraftsmål, representert av tidligere mottakere av DOGA- merket. I tillegg har vi gjort en [beste praksis kartlegging](#) på hvordan norske kommuner har brukt by- og stedsutvikling som verktøy for å bli mer smarte og bærekraftige.

Gjennom vårt arbeid har vi kartlagt at for å få overskudd til å arbeide med utvikling av nye måter å jobbe på, og finne nye løsninger for å nå bærekraftsmålene, må det skapes muligheter, rom og insentiver for handling. Det handler bl.a. om at det offentlige må gå foran som et godt eksempel.

Når det offentlige gjør innkjøp for [520 milliarder i året](#), må det i anbudsprosessene stilles høye krav til både innovasjon og bærekraft, i tråd med en fremtidig helhetlig plan.

Gjennom [Designrevet innovasjonsprogram \(DIP\)](#) fremmer vi innovative, bærekraftige løsninger gjennom å stille krav om bruk av designkompetanse i idefasen til nye prosjekter. Til vår ramme på 8,5 millioner fikk vi i år hele 190 søkere, som søkte om 105 millioner kroner til sammen. Her er det et stort potensiale for å øke tilfanget av inspirerende løsninger, som kan skaleres til både Norge og resten av verden. En eventuell styrking av dette programmet kunne også bli innrettet mot enkelte bærekraftsmål eller bransjer.

Utallige rapporter (bl.a. den nevnte «Strekk i laget») peker også på at særlig mindre kommuner trenger mer bistand på veien for å etterspørre innovative løsninger. Med inspirasjon og erfaring fra bl.a. StimuLab og DiP, lanserte vi derfor i høst også [Innovasjonsprogrammet Gnist](#). Her vil kommunene vil bli ledet gjennom et kompetanseprogram og en innovasjonsprosess. Med utgangspunkt i bærekraftsmålene, er målet å komme opp med nye, tverrfaglige, innovative løsninger på kommunenes utfordringer som skal være klare til å prototypes etter et år.

Som [Innovasjonsmeldingen](#) også understreker, er prototyping, eksperimentering og testing er svært viktige verktøy for å få til handling. Ved å teste ut nye løsninger tidlig, vil man få raskere respons og erfaring med hva som faktisk fungerer, slik at permanente løsninger som er bedre og mer bærekraftige kan utvikles og implementeres på lenger sikt. Dette er verktøy som ligger i kjernen av design og arkitektur- fagene.

Det er tydelig at vi har truffet en nerve, da vi på kort tid fikk over 200 påmeldinger fra nesten en tredjedel av Norges kommuner. I nullpunktsmålingen rapporterer de selv om et stort behov for mer innovasjon i stedsutvikling, samtidig som de har lav kunnskap og bruk av verktøy i dag. Innovasjonsprogrammet Gnist er i dag basert på økonomiske bidrag fra kommunen og fylkeskommunene selv, noe som gjør programmet mer sårbart og begrenser vår mulighet til å stimulere prosessen. Vi håper handlingsplanen også kan bidra til å styrke dette programmet, gjennom en økning eller en samordning av finansielle virkemidler til innovativ stedsutvikling, som for eksempel kan gå gjennom DOGA.

Oppsummert ønsker vi en ny handlingsplan for bærekraft velkommen, og vi tror det kan ligge mye potensiale og sprengkraft i denne. Vi tror design, arkitektur og byutvikling og alt fagene rommer kan være en viktig kompetanse for å nå målene, og DOGA bidrar gjerne i det videre arbeidet.

Vi kommer gjerne i et møte om dere ønsker å diskutere forslagene nærmere, eller trenger mer informasjon.

Med vennlig hilsen,

DOGA

Tor Inge Hjemdal
Administrerende direktør